

K PROBLEMATICE VEDENÍ BOJE V OBKLÍČENÍ

(Článek uveřejněný ve VM č. 9/88)

V posledním období bylo ve Vojenské mysli uveřejněno několik článků, které se zabývaly otázkami obklíčení nepřátelských uskupení i vedení boje v obklíčení. Jde, podle mého názoru, o velmi vážnou a složitou problematiku, kterou jsme si zvykli při cvičeních zpravidla řešit jednoduše, bez podrobného zkoumání a zvažování reálných možností bojujících stran.

V tomto příspěvku se zmíním o některých okolnostech, které mohou **ovlivnit reálnost obklíčovacíh manévru i vedení bojové činnosti v obklíčení.**

Ve Velké vlastenecké válce sovětská vojska vedla v řadě případů boje v obklíčení, zejména v počátečním období války, v němž útočník využíval převahy sil a prostředků. Svými tankovými vojsky rychle pronikal do týlu svazů a svazků sovětských vojsk, které byly nepřítelem zčásti izolovány a obklíčeny. K těmto situacím docházelo např. u vojsk Západního a Jihozápadního frontu v červnu a říjnu roku 1941. Jde konkrétně o velké obranné bitvy u Smolenska, kde bylo zajato kolem 300 000 sovětských vojáků. Bránící se obklíčená vojska poutala svojí činností část sil nepřítele a tím napomáhala ostatním útvarům a svazkům při vedení obranného boje.

V dalších obdobích naopak sovětská vojska uskutečnila řadu mohutných operací k obklíčení velkých uskupení nepřítele. Stačí např. připomenout Stalingradskou bitvu, ve které bylo zajato 330 000 fašistických vojáků, nebo Berlínskou operaci se 400 000 zajatci.

V soudobých podmínkách bude asi málo pravděpodobné počítat s vedením obdobných mohutných obklíčovacíh operací. Zavedení jaderných zbraní a dalších moderních zbraňových komplexů do výzbroje soudobých armád výrazně změnilo charakter budoucích operací a bojů, včetně vedení operací k obklíčení nepřítele i způsobů boje v něm.

Obklíčení je sice i v soudobých podmínkách považováno za velmi efektivní způsob ničení nepřítele, avšak tento manévř bude mnohem složitější a náročnější a bude většinou záviset na rychlosti, pohyblivosti, dovedném využití palebných možností vojsk a organizaci obklíčovacího manévru. Obrovské palebné možnosti moderních armád, jejich vysoká pohyblivost a z toho plynoucí manévrový ráz operací **nedovolí s největší pravděpodobností vytvářet vnitřní ani vnější obklíčovací kruh**, jak tomu bylo ve druhé světové válce. Podle nynějších názorů mají být tyto obklíčovací kruhy nahrazeny pružností a dynamičností obklíčovacích vojsk. Lze tudíž uvažovat především o **operačním obklíčení, kdy omezíme nebo zabráníme nepříтели v uskutečnění plánovaného manévru, ale nebude možné vytvořit souvislou obklíčovací frontu kolem něho**. Při obklíčování nepřátelského uskupení se má vytvářet **pouze vnitřní kruh obklíčení z vojsk**, která prováděla obklíčovací manévř. Místo vnějšího kruhu mají hlavní síly útočících vojsk pokračovat v postupu a zasazením druhých sledů i záloh zatlačovat nepřítele co nejdále od vnitřního kruhu, aby jej nemohl prolomit a vyvést vojska z obklíčení.

Naskytá se otázka, zda **nejsme doposud příliš ovlivněni zkušenostmi ze 2. světové války**. Zdá se, že možnosti obklíčení nepřátelského uskupení chápeme příliš „klasiicky“, bez přihlídnutí k poválečným změnám, které ve vojenství nastaly. Myslím, že v některých případech přejímáme poznatky a zkušenosti z Velké vlastenecké války dosti mechanicky a snažíme se je aplikovat na současnost. Vždyť hodnotíme-li možnosti obklíčení nepřítele, nesmíme zapomínat, že oproti minulosti došlo k podstatnému zvýšení motorizace armád, k zásadnímu zvratu v růstu palebné síly, ke zvýšení manévrovosti i dynamičnosti operací. Domnívám se, že jsme stále u stejného problému. Charakterizujeme budoucí operace vysokou manévrovostí atd., ale bojovou činnost chceme v podstatě vést přibližně stejným způsobem, jako ve druhé světové válce.

Jestliže např. počítáme s vedením útočných operací do hloubky nepřátelské sestavy bez zbytečného zdržování, pak je otázka, zda povedeme boj o město, v nichž v minulosti zůstávala po dosti dlouhou dobu nepřátelská vojska v obklíčení. Budeme-li obdobně vyčleňovat část sil k obklíčení nepřítele a k jeho zničení, oslabíme hlavní útočné uskupení, snížíme jeho údernou i palebnou sílu a zpomalíme tempo útoku. Vždyť jedním ze základních požadavků vedení operace je vysoce manévrový charakter útoku, kdy se útočící vojska nezavazují do zdoluhavých bojů s nepřítelem, ale rychle pronikají do hloubky a vycházejí do jeho boků a týlu.

Připouštíme-li tyto možnosti, pak je **otázka, zda lze reálně uvažovat i o jedné z pouček, že v soudobých operacích je možné obklíčit nepřítele při přibližně stejném poměru sil**. Vždyť obě bojující strany budou mít v tomto případě přibližně shodné možnosti rychle vyjít z možné úhrozy obklíčení.

Jestliže se nyní v teoretické oblasti předpokládá, že při obklíčení nepřátelského uskupení nebudou vytvářeny souvislé obklíčovací kruhy, pak je dosti **problematické hovořit o obklíčení vůbec**. Vždyť v tomto případě by šlo o omezení možností

jeho manévru v operačním nebo taktickém rámci, kdy nepřítel může tuto situaci velmi rychle změnit. Obdobně by se o tuto změnu pokusila i naše vojska.

Soudím, že z hlediska obklíčováných vojsk je dále zapotřebí zvážit i **účelnost za každou cenu bránit prostor stejně**, jako tomu bylo ve druhé světové válce. Je možné počítat s tím, že vojska se mohou dostat do obklíčení zejména v takových případech, kdy půjde o udržení důležitého prostoru, objektu nebo o poutání části sil nepřítele. V tomto případě lze hovořit o jakémsi „plánovaném“ obklíčení, které bude dočasné a výjimečné, povedou ho v častých případech především výsadkové jednotky a útvary nebo předsunuté odřady s cílem udržet stanovený prostor do příchodu hlavních sil.

Na **taktickém stupni** lze předpokládat, že k obklíčení může docházet v mnohem častějších případech, již při prolamování taktické hloubky obrany nepřítele, zejména na stupni rot a praporů. Nepřítel může obklíčit naše vojska v takové situaci, kdy je bude převyšovat vyšším tempem, dovednějším manévrem a zabrání jim odejít nebo odvést vojska včas do hloubky vlastní sestavy.

Článek o boji divize a pluku v obklíčení, uveřejněný ve VM č. 9/88, plně vychází z ustanovení Bojového řádu pozemního vojska ČSLA, část 1. Autor v něm uvádí, že k zachování určité volnosti manévru i požadavku na rozptýlení musí divize v obklíčení bránit prostor v kruhové obraně alespoň 15 až 25krát 15 až 25 km. To znamená, že délka obrany divize bude dosahovat 60 až 80 i více km, čili na jeden pluk připadne obranný úsek nejméně 20 až 25 km. Uvážíme-li, že podle platných řádů může divize bránit obranné pásmo v šířce 30 až 45 km a pluk 10 až 15 km, lze pochybovat o vytvoření odolné kruhové obrany v obklíčení pluku nebo divize. Vždyt tato délka nezabezpečuje vytvoření souvislé, ani nijak odolné obrany proti nepříteli, který bude usilovat o rozdělení a zničení obklíčených vojsk. V tomto případě by bylo možné vytvořit pouze rotní opěrné body se značnými mezerami mezi nimi, což by umožnilo nepříteli velmi rychle rozdělit obklíčené uskupení a po částech je zničit.

Vycházejí z těchto předpokladů lze se domnívat, že **nebude v této situaci účelné bojovat v obklíčení vedením obrany na široké frontě**, která nemůže zabezpečit spolehlivou a odolnou obranu a nezabrání nepříteli v uskutečnění roztínavých úderů a postupném zničení našich obklíčených vojsk. Bude zřejmě účelnější usilovat o rychlé vyjití z obklíčení nebo o takovou formu manévru, např. ve formě „putujícího kotle“, jak je známe z 2. světové války.

Tato bojová činnost byla vedena především německými fašistickými vojsky v pohyblivých obdobích operací, zejména po průlomu sovětských vojsk do operační hloubky německých armád nebo v případě vedení boje na zdrženou. Cílem bylo zabránit obklíčení vojsk a vytvoření vnějšího i vnitřního okruhu obklíčení, případně nedovolit přeměnu operačního obklíčení v taktické. Tato vojska se snažila být téměř stále v pohybu, s cílem udržet si volnost manévru s možností dosažení překvapení a v omezeném rozsahu i vedení aktivní činnosti.

Forma „putujícího kotle“ by měla značné nároky na psychickou i fyzickou odolnost vojsk, opravy a ošetřování techniky a výzbroje, na jejich zásobování apod. V každém případě by tato vojska musela mít zabezpečenu alespoň dočasnou spolehlivou PVO a leteckou podporu. Domnívám se, že tento **způsob bojové činnosti by byl v některých případech přijatelný i v budoucí válce**, bude-li rozpoutána, a bylo by účelné věnovat mu potřebnou pozornost v naší přípravě.

V budoucí možné válce bychom **neměli uvažovat s častější formou vedení boje v obklíčení, ale chápat jej spíše jako výjimečný, vynucený či předem „plánovaný“ způsob bojové činnosti**. Především za použití jaderných zbraní by tento způsob měl být zcela výjimečný. Mám za to, že by bylo žádoucí této problematice věnovat větší pozornost a neřešit ji jako běžnou záležitost, poněvadž je zřejmě málo reálná v podmínkách budoucí války.

Plukovník Ing. Miroslav Nedvěd, CSc.